

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

25. NOVEMBRIL 1929. A.

Nr. 18

SEITSMES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:	
Aastas	Kr. 5.—
Pooles aastas	2.50
Üksik number	— .25
1923 aastak.	— .50
1924 "	3.—
1925 — 1928 a. ä	5.—

Toimetus ja talitus:
Tallinnas, Suur Roosikrantsi
uul. Nr. 12.
Telefon Nr. 4—72.
Jooksev arve: Eesti Panga Tal-
linna osakond Nr. 609.

Kuulutuste hind:
1 lhk. Kr. 30.—, 1/2 lhk. Kr. 15.—
1/4 lhk. Kr. 8.—, 1/8 lhk. Kr. 4.—
Omavalitsustele 30% hinnan-
alandust.
Dokumentide kopeerimise kuu-
lutused 50 senti dokumendi pealt

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Valdade maadeküsimus jälle päevakorral . Lhk.	291
Kas asjatundmatus või omavalitsuste poolt riigimaksude kasutamine? "	292
Maksude maksmisest erimarkidega — J. Kokamägi "	293
Ühendriikide riikline abiraha teede ehitamiseks — M. Luht "	294
Algkoolide võrgu arenemine Harjumaal . "	296
Omavalitsustegelased: Hans Kolk † "	298
Omavalitsuste päevauudised "	298
E. M. Liidu ja omavalitsuste tegevusest . "	299
Küsimused ja vastused "	303
Kuulutused "	290,304

Missugune on

Omavalitsustegelase 1930 a kalendri kalendaariumi osa, selle kohta annab ülevaate järgmine väljavõte:

Märts

Laupäev 1	V. k. 16	3-ks perekonnaseisu muudatuste kohta teated R. Stat. Keskbüroole. 5-ks vahialuste tapikulude aruanded maav.-le. Viimane tähtaeg eelarve esitamiseks maa- ja vallavolikogudele.
Pühapäev 2	17	Täna maa- ja vallavolikogu valimise esimene päev.
Esmasp. 3	18	Täna maa- ja vallavolikogu valimise teine päev. 5-ks tulumaks ära saata. 5-ks kinnisvaramaksu kuu aruanded Kinnisvara M. Ametile.
Teisipäev 4	19	5-ks tulumaksu kuu aruanded maksuinspektorile. 5-ks külgehak. ja suguhaig. registreerim. kaardid R. Stat. Kb-le. 7-ks puudustkan. laste toetusr. aruanded.
Kesknädal 5	20	M. ja l. v. 10-ks õpetajate palkadeks krediidi nõudmised Har.-Sots. min-le.
Neljapäev 6	21	10-ks m. v. vahialuste tapikulude aruanded Politseivalitsusele.
Reede 7	22	10-ks kinnisvaramaksu riigi ja omaval. osa ära saata. 10-ks riigi ja omaval. teenijate pensioni kapitali maks ära saata.
Laupäev 8	³ 23	10-ks tööbörsi kuu aruanne R. Stat. Kb-le ja Harid.-Sots. min-le.

1. tõuseb päike kell 7,10 m., läheb looja kell 5,42 m.

Valdade maadeküsimus jälle päevakorral.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu märgukiri Põllutöoministrile.

Minister lubab asja korraldada.

Valdade nimele kreposteerimata kooli- ja vallamaade küsimus, mis aastaid juba vallaomavalitsustegelastele meelehärma sünnitanud ja lahendamist oodanud, pidi lahendatama omavalitsuste maade korraldamise seadusega, mille eelnõu aasta tagasi kokkuseati, mis aga ministeeriumite vahelises komisjonis, kellele E. M. Liit parandused ja täiendused saatis, tagasi lükati. Parandatult ei ole eelnõu seni veel käiku saanud. Selle asemel on käima pandud uus rendilepingute nõudmine nende kinnisvarade peale, mida vallad heas usus aastakümneid omaks pidanud. On antud kindlad tähtajad, mille jooksul rendilepingud sõlmida tulevad, kuna eitaval korral lubatakse maad vallalt võõrandada ja riigimaade ameti valdamisele võtta.

Sellistest ettekirjutustest kuulda saades saatis E. Maaomavalitsuste Liit Põllutöoministrile järgmise märgukirja:

„Valla maade küsimus seisab juba 1924 aasta algust põleva küsimusena päevakorral, millal Põllutöoministeeriumi Maakorralduse Peavalitsuse 29. aug. 1922 a. Nr. 6678 ja 15. dets. 1923 a. Nr. 12564 ringkirjade põhjal hakati hindama valdade poolt ehitatud koolimaju ja muid maju koolidele ja valdadele antud maadel, millised kinnisvarad Põllutöoministeerium maaseaduse põhjal riigile võõrandatuks luges. Kuigi Riikliku maatagavara loomiseks võõrandatud maade tasumise seaduse § 2 p. e (R. T. Nr. 26 — 1926) valdade poolt heas usus omaks peetud kinnisvarade valdadele tagasiandmist võimaldab riigile kahju tegemata, on valdade nimele kreposteerimata maade küsimus senini lahendamata ja vallaomavalitsustelt nõutakse ikka veel rendivahekorda astumist Põllutöoministeeriumiga kinnisvara objektide kohta, mis teadupärast valdadeomad, mille kohta aga valdadel vastavaid dokumente ettenäidata ei ole.

Neid nõudmisi on jälle uuendama hakatud, sünnitades vallaomavalitsustegelastele hulgas õigustatud meelehärma. Nii sai näiteks Kloostri vallavalitsus Riigimaade Ametilt 9. okt. 1929 a. Nr. 1811 all ettekirjutuse rea koolimaade kohta 25. okt. s. a.

lepingulisse vahekorda astuda, eitaval korral lubatakse maad võõrandada ja riigimaade ameti valdamisele võtta, Arusaadav, et vallaomavalitsus aastakümneid heas usus omaks peetud maade ja enese poolt ehitatud koolimajade peale rendilepingut sõlmida ei saa.

See ebanormaalne seisukord tuleks likvideerida omavalitsuste maaga varustamise seadusega, mille eelnõu juba läinud aasta lõpul kokkuseati, ministeeriumite vahelises komisjonis aga tagasi lükati, kuna ta jättis ka eelpool seletatud tähtsa küsimuse lahendamata.

Et pikale veninud valla maade korraldusküsimus ometi kord lahendamist nõuab, et lõppu teha nende rendi vahekorra loomise katsetele, et Riigikogus praegu vähe seaduse eelnõusi läbivaatamisel, omavalitsuste ja maa komisjonidel üldse tööd ei ole, et omavalitsuste maaga varustamise seaduse eelnõu, kuigi parandusi nõudev, juba olemas on, oleks õige aeg selle seaduse eelnõu peatseks esitamiseks, et Riigikogu saaks ta veel käesoleval istangjärgul vastu võtta, mispärast Eesti Maaomavalitsuste Liit palub Teid, Härra Minister, korraldust teha, et omavalitsuste maaga varustamise seaduse eelnõu saaks parandatud, vastavalt juurdelisatud märgukirja ärakirjale, eriti aga lisas pt. 2 all toodud põhjendustel juurde võetud paragrahv

„Endiste maaomanikkude või nende eelkäijate poolt koolimajade, vallamajade ja magasiatade aluseks antud maad kõigi päraldistega, mis senini veel valdade nimele kinnitamata („Riikliku maatagavara loomiseks võõrandatud maade eest tasumise seaduse“ § 2 p. e „Riigi Teataja“ Nr. 26 — 1926 a.), antakse valdade omanduseks endistes piirides, vaatamata sellepeale, kas valdadel nende maade omanduse õiguse peale dokumente ettenäidata on,“ ja seniks, kui seadus jõusse astub, seisma panna igasugused rendi vahekorda astumise nõudmised vallavalitsustele, samuti ähvardused valla maade võõrandamise kohta.

Lisa: Ärakiri märgukirjast Sise-, Raha-, Põllu- ja Kohtuministeeriumite esin-

dajatele ministeeriumite vahelises komisjonis omavalitsuste maaga varustamise seaduse eelnõu läbivaatamiseks.“

Märgukirja härrale Ministrile üleandes oli Liidu esimehel temaga ka küsimuse lahendamise üle jutuajamine.

Minister leidis küsimuse lahendamise vajaliku olema, millisel seisukohal ka Riigivanem oli, kui Maaomavalitsuste Liidu delegatsioon septembri kuus tema juures

käies seda küsimust puudutades, ja lubas rendinõudmise seisma panna kuni küsimus lahendatakse, kuid kas seda lahendust seadusandlisel teel teha, või on otstarbekohasem tunnistajate varal valdade omandusõigus kindlaks teha, seda lubas minister veel järelekaaluda.

Ehk lejab küsimus lõpuks siiski lahenduse.

Kas asjatundmatus või omavalitsuste poolt riigimaksude kasutamine?

Aluseta teated ja põhjendused.

13. novembril s. a. ilmunud „Postimees“ tõi järgmise teate:

„Kasseerija kätte ei või anda sularaha.

Markidega maksmine puhtaraha asemel.

Eriti viimasel ajal Järva maavalitsuses ettetulnud sissenõutud riigimaksude riigile mitte edasiandmise pärast on Majandusministeeriumis hakatud kaaluma küsimust, kas ei tuleks maksude maksmine riigile seada sisse maksumärkide kaudu, nagu see senini on juba korraldatud kohtulõivude tasumises. Kuna peale pankade tulumaksu võtavad vastu ka valla- ja maakonnavalitsused, siis on viimastel võimalus sellega nii toimida, nagu tegi seda Järva maavalitsus, kes jättis summad oma kasutada. (Harvendused meie poolt. Toim.)

Majandusministeeriumis olevat juba markidega maksude maksmine heaks kiidetud. Kavatsusel on luua kolme liiki margid — otsekoheste maksude jaoks, politsei kaudu kasseeritavate maksude jaoks ja metsaametkonna margid. Margid oleksid müügil kõikides postiasutustes.“

Jättes maksumärkide sisseseadmise kavatsuse täiel määral teatetooja ajalehe vastutusele, ei saa sellest sõnumist endast kui ka maksumärkide vajaduse põhjendusest vaikides mööda minna.

Kui ajakirjandus sagedasti rajab oma raskekaalulised järeldustegemised asja- ja seadustemittetundmisele, nagu seda hiljuti omavalitsusesituskogude valimisaja kohta allakriipsutada tuli, kui ka ühenduses hiljutise mõne maavalitsuse revideerimisega teateid toodi, et üks maavalitsus on äratarvitanud sissenõutud riigimakse, siis sarnaseid asju saab veel seletada ajakirjanduslike töö kiirusega ja sõnume-

saatja teate kontrollimatusega, kuid kui võimatute ja olemata asjade peale rajatakse ministeeriumites juba suuri kavatsusi, siis peab tahtmatalt küsima, kas reporteri asjatundmatusel ka ministeeriumis tohib paika olla.

Luuletada algul toodud kavatsust on võimata. Vastav mõte ja kavatsus peab liikuma pandud olema. Kas siis seal, kus need mõtted liikuma pandi, tõesti ei teata, et maavalitsused tulumaksu ega ühtki riigimaksu vastu ei võta ega vastuvõtta ei saa ja et ajalehtede teated selles asjus ka Järva Maavalitsuse kohta täiesti aluseta pidid olema. Või rajab Ministeerium oma kavatsused kontrollimata ja ilmselt võimatute ajalehtede sõnumete peale?

Kui maksvaid seadusi ja maksvat korda nii vähe tuntakse, et sedagi ei teata, kes riigimakse vastuvõtavad, kes mitte, siis sarnane asjatundmatus ei saa ka midagi kohast ja vastuvõetavat asemele luua, nagu läinud aastased korraldused riigi maksude kohta näitasid, mis kõik tagasivõtta tulid. Allpool igat arvustust on maksumärkide sisseseadmise kavatsus ka sisuliselt, kui ka seda absurdset põhjendust ei oleks.

Arusaadav, et ajalehtede teated selle kohta, et riigimakse vastuvõtavad asutused neid riigile edasi ei anna, maksjate peale mõju avaldamata ei jäta. Et seda maksjate soovimata meeoleu, riiklisest seisukohast vaadates, tervendada ja maksjaid heatahtlisteks oma kohuste vastu teha, oleks pidanud Majandusministeerium maksjate lohutuseks avalikult seletama, et ärevad teated, et mõni maavalitsus on riigimakse edasi andmata jätnud, ei saa õiged olla, sest maavalitsused ei võta ega saagi võtta ühtki riigimaksu vastu, neil ei

ole andmeidki selleks, nad ei võta ega saagi võtta ka oma enese heaks suuremaid makse vastu, vaid seda teevad vallavalitsused. Seda oodati Majandusministeeriumilt. Selle asemel — tema ise usub neid aluseta

teateid, tema asub olemata küsimust lahendama, maksumarkide kavaga. Ka selle kava olemasolu ei ole eitatud. „Postimehe“ teadet tuleb seega tõena võtta.

Selle nähtuse hindamiseks ei ole sõnu.

Maksude maksmisest erimarkidega.

J. Kokamägi.

Hiljuti ilmus ajalehtedes lühike teade, et majandusministeeriumil on kavatsusel otsekoheste maksude maksmiseks välja lasta erimargid, millised müügile antakse postiagentuurides, kust kodanikud neid kergesti kättesaada võivad.

Selle korraldusega tahetakse ärahoida kuritarvitusi mitmesuguste riikliste maksude sissenõudmisel. Tuuakse ette, et maksude sularahas tasumist on mõned omavalitsusasutused ja politsei- ning metsametnikud enda huvides kasutanud ja ei ole neid mitte õigel ajal õigesse kohta edasi annud. Riigile kuuluvate summade erimarkide tasumisega loodetakse neid puudusi kõrvaldada. Veel põhjendatakse sellele, et praeguse korra juures olla raske kindlaks teha, kui suured summad sarnaselt riigile sissetulemata jäävad, sest maksuinspektoritel ei olla võimalust kontrollida, kas kõik sissetulnud summad on E. Panka edasiantud. Ka olla kohtutes sarnased erimargid sisseseatud ning õige praktiline leitud olevat.

Möödamattes ja pealiskaudselt asjasse süvenedes paistab see olevat ju ilus ja väga praktiline, kuid tegeliku elu seisukohalt väljamineks ja põhjaliku asjasse süvenemise järele ei saa erimarkide süsteemiga mitte rahul olla, eriti just meie vallaomavalitsuste seisukohalt vaadates.

Kõige pealt tahaks peatuda maksuinspektorite kontrolli juures. On täiesti aluseta põhjendus, et maksuinspektorid ei tea, kas summad on E. Panka edasimaksud või ei. Praeguse maksva korra järele („Määrus kassa korra kohta riigitulude alal“ „R. T.“ Nr. 11 — 1928 a.) peavad vallaomavalitsusasutused esitama aruande (vorm nr. 4-lisa sama määruse §§ 41, 42 ja 44-le) 2 eksemplaris hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 5. päevaks ühes tõendavate dokumentidega maksuinspektorile ja riigi kinnisvarade maksuametile kuu jooksul sissetulnud tulu- ja kinnisvarade maksu kohta. Neis aruannetes märgitakse kõik sissetulnud maksud ja viivitusrahad

ning peale selle veel E. P. edasimaksud summad, ära tähendades ka E. P. kviitungi nr. ja kuupäeva, millal maks edasiantud, ning veel tasutud maksu summa, eraldi maks ja viivitusraha. Nagu sellest näha, teavad ja võivad aruande saajad asutused jälgida maksu käiku ja korrallikku tasumist. Kui nüüd mõned omavalitsusasutused maksu õigel ajal edasi ei ole annud, siis võib neilt otsekohe nõuda maksu tasumist ühes trahvi %-ga. Siit järeldus: kontroll on teostatav ka praeguse korra juures.

Põhiseaduse järele on riigivõimu teostajad kohtadel omavalitsusasutused, kuid kuidas tahetakse nõuda ja nõutakse neilt korrallikku ülesannete täitmist, kui puudub keskvalitsusel usaldus nende vastu. Teisiti seda seletada ei saa. Kui mõnes omavalitsusasutuses on ettetulnud riigirahade kinnipidamist, s. t. ei ole sissetulnud summad õigel ajal edasi antud, siis ei saa mitte terve omavalitsuste pere peale kiviga visata ja ütelda: vaadake, meie ei usalda Teid, meie riiklisi summe Teie kätte maksta lasta ei saa, sest Teie hävitate nad ära. Kui kusagil omavalitsusasutuses sellel alal kuritarvitusi on ette tulnud, siis võiks seda seletada meie puuduliku omavalitsuste maksuseadusega, sest kordkorralt pannakse omavalitsustele uusi ülesandeid peale, kuna nende läbiviimiseks tulu allikaid ei näidata. Tulud jäävad ikka endiseks.

Kui tegelikust küljest, eriti just maksu maksja seisukohalt, asja peale vaadata, siis võib erimarkide süsteem nii palju sekeldusi tuua maksjale, kui ka vallaomavalitsusasutustele.

Ütleme, et kodanik tuleb vallamaija omi makse maksta ja varustab ennast postiagentuuris teatava arvu markidega (see peaks juba teadlik kodanik olema). Maksmise juures selgub aga, et riigimaksude tähtpäevad on möödunud ja võlgneva summa pealt tuleb viivitusraha 10—15 senti tasuda. Erimarkisi kodanikul niipalju ei ole ja vallavalitsus, kinnipidades määrus-

sest, raha vastu võtta ei tohi. Nüüd olgu kodanik-maksumaksja nii lahke ja mingu uuesti postiagentuuri ja toogu sealt veel 15 sendi eest erimärke, sõitku tagasi vallamaija ja maksku puuduv osa marke. Vahepeal võib ju selguda, et veel on mõni riikline maks tasumata ja nüüd alga uuesti sõitu postiagentuuri ja vallamaja vahel. Olgu nimetatud, et igas vallamajas ei ole postiagentuuri ja see võib asuda mõni kilomeeter vallamajast eemal.¹⁾

Toome teise näite. Harilikult püüavad vallaomavalitsused valla maksude tähtpäevad ühtlustada riikliste maksude tähtpäevadega, et hõlbustada maksjatel maksude tasumist ja ära hoida asjata käimist. Milline maaelanik teeb aga vahet valla- ja riikliste maksude vahel? Need on vaid üksikud, kes vahet taipavad. Ja on lõpuks maksjal ükskõik, kas on see riigi kinnisvaramaks või valla kinnisvaramaks (nimetatakse veel ka lisa kinnisvaramaksuks). Peaasi on, et ta maksta tuleb. Kui nüüd kodanik vallamaija ilmub makse maksma, siis ei tea ta üldse varustada ennast erimarkidega, kuna ta teadlik ei ole maksude kuuluvuse suhtes. Ja mida siis sellega saavutanud oleme?

Võiks ju veel teisigi näiteid tuua, kuid arvan, et jätkub neist kahestki. Peaks küllalt selge olema selle süsteemi puudulikkus.

Tõuseb tahtmatalt küsimus keelele, kas kodaniku maksukoorem ei ole küllalt raske ja mispärast tahetakse seda veel raskendada maksmise keerulise ajamisega?

Võiks veel äramärkida, et riigi kinnisvaramaksust kuulub $\frac{1}{4}$ riigile ja $\frac{3}{4}$ omavalitsustele. Kuidas on mõeldav selle maksu

maksmine erimarkidega ja kuidas seda praktiliselt läbi viia, ilma et kuu lõpul kokkuvõtete tegemisel arusaamatused esile ei kerki.

Paljudel vallaomavalitsustel on avatud pankades jooksvad arved ja riigisummade edasiandmist toimetatakse harilikult jooksvate arvete kaudu. Kui nüüd riigimaksud vastuvõetakse erimarkides, siis ei saa pangaga kaudu enam neid operatsioone ajada ja omavalitsusasutused toimetagu margid isiklikult E. P. osakonda ning maksku asjata kulusid päeva- ja sõidurahade näol.

Mis puutub väitesse, et kohtutes on erimargid sisseseatud ja see on osutunud õige praktiliseks, siis ei saa kohtumärke võrrelda mitte kõnesolevate markidega, kuna siin tegemist täiesti isesuguste asjadega. Ka ei ole kohtumargid sisseseatud kuritarvituste ärahoidmiseks.

Jätagu kodanikul-maksumaksjal ikka vabadsus omi makse sularahas tasuda ja ärgu pandagu nii kergel käel omavalitsusasutustele uusi kulusid ja koormatusi peale. Küllalt on abinõusid olemas kindla kontrolli teostamiseks, tuleks neid vaid leida.

Antagu kord omavalitsusasutustele korralik maksuseadus, mis võimaldab kordkorralt pealepandavaid ülesandeid täita, siis kaob ka riigisummade asjata kinnipidamine ja riik hoiaks kokku erimarkide valmistamise kulud.

Maaomavalitsuste Liit peaks ka käesoleval juhul omavalitsuste huvides valvel olema ja kõik võimalikud abinõud tarvitusele võtma selle eluvõõra määruse maksmapanemise ärahoidmiseks.

Ühendriikide riikline abiraha teede ehitamiseks.

M. Luht.

Järva maainsener.

Kuigi Lääne Euroopa meil külje all on, ei ole meil põhjust loobuda tähelepanuväärt tööga tutvumisest, mis on kordasaadetud Ameerika Ühendriikides. Pinna järel on nende suurus 9,4 miljoni ruutm., elanikkude arv 106 miljoni. Seal alustati järje-

¹⁾ Kui aga postiagentuur vallamajas on, mis põhjusel usaldab siis ministerium vallasekretäri, kui agentuuri juhatajat, kellel oma raha kappigi ei ole, rohkem kui vallavalitsust rahakapiga. Ehk millega on põhjendatud usaldus agentuuri juhataja meieri või kaupmehe vastu rohkem kui vallavalitsuse vastu?

Toimetus.

kindlat teedevõrgu seisukorra tõstmist ligemale 40 aastat tagasi. Teedevõrk on 4.800.000 km. pikk. Teedevõrgu korraldamisega tegi algust 1891 a. osariik New-Jersey, kes eriseadusega asutas teedeosakonna — highway departement — ja tegi kindlaks, missugustel tingimustel võivad tema maakonnad — counties — saada toetust teede tegemiseks. Pikkamööda panid ka teised osariigid maksma sarnaseid teede ehitamise seadusi. Kogu töö ühtlustamiseks pandi 1916 a. maksma Ühendriikide

teedeehitamise toetusraha seadus (F. A. R. A. = Federal Aid roads act). Seaduses oli põhinõudena teedeosakonna asutamise kindla võimupiiriga, iga osariigi valituse juures, kes vajaksid toetusraha. Toetusraha antakse ainult riikliselt tähtsamate maanteedega jaoks, kui nad on ülesvõetud üleriiklisesse teedevõrku. Riiklist toetusraha määratakse kuni 50% eelarvelistest kogukuludest, teise poole peab andma osariik. Ülemmääraks on 10.000 dollarit miili kohta või Eesti rahas 23.200 kr. km. kohta, siia sisse on arvatud ka vähemad sillad, avaga alla 60 jala või 6,08 mtr. 1. augustiks 1929 a. oli toetusrahaga valmis ehitatud 78.523 miili (126.000 km.) teid. Nende teede ehitust juhivad järgmised põhimõtted: 1) tehniliselt alluvad osariikide teedeosakonnad keskvalitsusele, 2) teedevõrgu kavad seatakse kokku ja teed ehitatakse osariikide teedeosakondade juhatusel ja vastutusel, 3) teed, peale valmissaamist, saavad korraspeetud osariikide poolt omal kulul.

4.800.000 km. üldteede võrku kuuluvaist teedest on liigitatud oma tähtsuse poolest: a) kohalisteks teedeks (vastavad meie küla- ja taluteedele), b) maakondlisteks ja linnadevahelisteks teedeks, c) osariiklisteks, mis ühendavad osariike kaugemaid nurki ja d) osariikide vahelisteks, mis läbistades osariiki, loovad ühendust naaberosariikidega. Vastavalt F. A. R. A.-seadusele teeb Põllutöö sekretariaadi juures asuv avalikkude teede büroo (Bureau of Public Roads), ühes osariikide teedeosakondadega, kindlaks, missuguseid teid võib ehitada riiklise toetusega, kujutades kokkukõlastatud teede võrku. Kogu kavatatud teede võrgu pikkus tuleb 320000 km. Nende hulka kuuluvad pea kõik osariikidevahelised (interstate) maanteed.

Avalikkude teede juurde tuleb veel riikliste metsateede võrk. Nende ehitamine ja korraspidamine sünnib ühendriikide valitsuse ametkonna kaudu. Need teed on neil tarvilusel väga suurteil maa-aladel, mitte ainult seks, et kergendada metsade valitsemist ja ära hoida tulekahjude levimist, vaid ka seks, et luua ühendust maa-alade vahel, mida eraldavad need metsad teineteisest. Ka riiklised pargid, mälestusmärgid ja tähelepanuväärsed kohad on

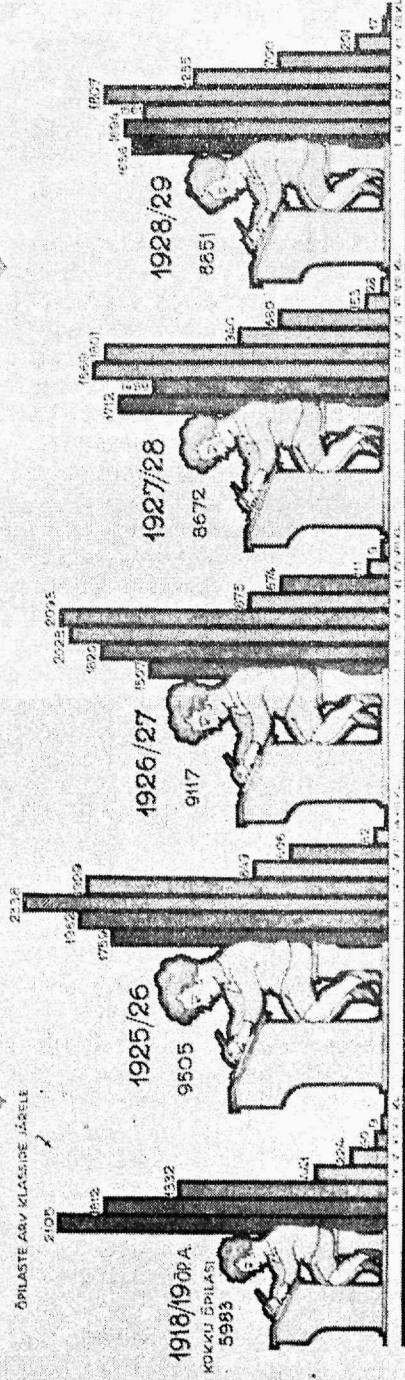
enamalt jaolt riigimetsadest ümberpiiratud. Nende juurde võib peaseda ainult metsa läbistava tee kaudu. Ühendriikide keskvalitsus on metsateede jaoks määranud 47 miljoni dollarit, mille abil on võimalik teha 22000 km. teed, mis ühenduses peavõrguga.

Riiklist toetusraha jagati esimesel aastal 5 miljoni dollarit ja igal järgmisel aastal pidi see summa suurenema 5 milj. dollari võrra. Kuid 1919. a. peale suurendati toetusraha märksa, nii et mõnel aastal ulatus see summa 100 milj. dollarini. 1. augustiks 1929. a. said valmis 78523 miili, ehitusel oli 9926 miili, milleks oli riiklist toetust määratud 100 miljoni dollarit, kuna kinnitatud kavasad oli 2625 miili jaoks, toetussummaga 23 milj. dollarit, millele kõrval oli tagavaras toetusraha 48 milj. doll. Neist hiiglasummadest saavad toetust 49 osariiki. Jaotamine viiakse läbi kolmes ühesuuruses osas. Esimene kolmandik jaotatakse osariikide vahel proportsionaalselt ühendriikide maa-alale. Teine kolmandik jaotatakse proportsionaalselt elanikkude arvule. Viimane kolmandik jaotatakse riikliste ja postiveoteede pikkusele vastavalt.

Teed, mis riiklise toetusrahaga ehitatakse, on mitmet tüüpi, alates mullateest — asvaltbetoonini. Ehitusi juhivad põhimõtte, et suurema liikumistihedusega teedel saab ehitatud vastupidavam ja ka kulukam soomuskate. Lääne osariikides, kus liikumine harvavõitu, on vastavalt liikumisele tarvilikule võetud lihtsamad ehitusviisid. Tuli võidelda mitmesuguste raskustega ja nendega kohandada ka valitud ehitustüüpe. Näites tegi veepuudus paiguti raskeks betonteede valmistamise. Tuli teha valikut kohalise ja juurdeveetava materjali vahel. Huvitav on võrrelda ühendriikide toetusrahaga ehitatud teede pikkust oma vahel. Lihtsamat liiki teid (mulla-, kruusa-, savi- ja segu kattega) on $\frac{2}{3}$ kogu pikkusest, 7% on killustikkeid ja 25% kunstkattega teid. Raha kulus neile vastuproportsionaalselt pikkusele. Viimati nimetatud kunstkattega teed nõuavad oma teostamiseks 60% toetusest, mullateede liik, ulatuselt 67% kogu pikkusest, nõuab ehituskuludeks 25% toetusrahast.

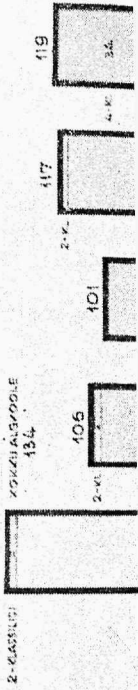
Algkoolide võrgu arenemine Harjumaal.

ALGKOOIIDE VÕRGU ARENEMINE HARJUMAAL

← ÕPILASTE ARV

ALGKOOIIDE KLASSIDE JÄRELE

KOKKUAARVUOLE 134

Omavalitsustegelased.

Hans Kolk †.

Võidelnud viimased paar kuud raske sisemise haigusega suikus ööl vastu 31. oktoobrit igavesele unele kauaaegne lugupeetud Imavere valla sekretär Hans Mihkli p. Kolk.

Kadunu sündis 15. (2.) juulil 1872. a. Kõo vallas, Viljandimaal, taluperemehe pojana. Koolihariduse sai H. Kolk Eesti Aleksandri 3-kl. linnakoolis. Olles alguses Olustvere valla sekretäri abiliseks, asus H. Kolk juba 22-aastase nooremhena Navesti-Reegoldi ühendatud valla sekretäriks, kus teenis 8. nov. 1894. a. kuni 8. nov. 1896. a. Sealt peale kuni siiajani teenis H. Kolk Imavere valla sekretäri kohal vahetpidamata ligi 33 aastat.

Ustava, kohusetruu ametnikuna pühendas H. Kolk kogu oma tööjõu vastutusrikale vallasekretäri ametile. Ta oli eeskujulikumaid ja täpsemaid töömehi, pidades kogu pika teenistusaja kestel vallavalitsuse ja vallakohtu asjaajamise eeskujulikumas korras, kuna tal selletõttu vähe aega üle jäi väljaspool tegutsemiseks. Tema töö tõsiselt väärtust võivad hinnata valla tegelased alles nüüd, kus puudub kadunu alati õiglane, erapooletu ja asjalik nõuandmine. Seda peavad tunnistama isegi ka tema vastased. Tema kaotus vallale on suur.

Olgu kerge sulle, truu töömees ja väsimata omavalitsustegelane, armastatud kodumaa muld.

—ii—

Omavalitsuste päevauudised.

Riigikogu omavalitsuse komisjon kiirustab omavalitsuste seadusi.

Riigikogu omavalitsuste komisjoni eelmisel koosolekul otsustati teha komisjoni esimehele ülesandeks komisjoni informeerida, kui kaugemale on jõudnud valitsus omavalitsuste seaduste väljatöötamisega. 19. novembril selgus, et Kohtu- ja Siseministeriumi poolt on antud valdade suhtes põhilauseste väljatöötamine hra Dolfi kätte ja et ta loodab paari nädala pärast nendega lõpulikult valmis saada. Maaomavalitsuste osa on oma peale võtnud hra E. Madison.

Mis puutub aga omavalitsuste maksuseadustesse, siis on Majandusminister seletanud, et praegu on Majandusministeriumis üldine maksuseaduste revideerimine käimas ja sellega ühtlasi tuleb siis ka omavalitsuste maksuseadus revideerimisele.

Komisjoni liikmete poolt avaldati soovi, et nende seaduste väljatöötamisega tuleks rutata. Eriti suur tarvidus on omavalitsustel uute maksuseaduste järele.

Maksureformi eeltööd lõpukorral.

Neil päevil on Majandusministeriumis maksureformi eeltöoga lõpule jõutud. Ministeriumi nõunikud on koos ministriabiga vastavad kavad läbi arutanud. Praegu on maksureformi teostamise kohta kaks varianti, missugustes Ministeriumi juhtivate tegelaste arvamisid lahku lähevad. Nagu kuuleme, on kavatsus lähemal päevil mõlemad variandid Majandusministerile esitada. Selle järele kavatsetakse kokku kutsuda suurem nõupidamine, kus mõlemad variandid läbi vaadatakse.

Lähemal ajal tuleb kokku ka Riigi Majandusnõukogu. Maksureformi kavad tulevad Majandusnõukogu koosolekul üksik-asjalikule arutusele.

E. Maaomaval. Liidu ja omavalitsuste tegevus.

Ülevaade tehtud tööst.

Valdade esindajad E. Maaomavalitsuste Liidu juhatuses on järgmise ülevaate saatnud kõigile vallavalitsustele ja -volikogudele:

Üle kahe aasta on sellest ajast möödunud, kui 27. juunil 1927. a. vallaomavalitsuste esitajad Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu koosolekust esimest korda osavõtsid. Enam kui kaheaastane ühine töö on selleks küllalt pikk juba, et seda tööd hinnata ja sellest järeldusi teha. Arvamisest olles, et kõiki valdade tegelasi huvitab selle töö hinnang valdade eneste tegelaste poolt, kes sellele tööle kõige lähemal seisnud, otsustasime meie, allakirjutajad valdade esindajad Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuses, valdadele teatada järgmist:

Kui ülestõsta küsimus, kuidas rahuldab praegune Liit valdade nõudmisi, siis peame tunnistama, et valdade elulised küsimused on Liidus kõik ülesvõetud, ilma, et meil oleks vaja neid algatada, on nad päevakorda võetud. Tõuseb ühe küsimuse harutamise juures üles teine, siis lahendatakse ka see heatahtliliselt valdade huvides, nagu 17. aug. s. a. Petseris h-ra Kürbis'e poolt ülestõstetud vallavalitsuse tegelaste käsiraamatu väljaandmise küsimus; ettepanek võeti otse vastu. Ei ole seni, ka siis, kui valdade esitus Liidus väiksem oli, ühtki küsimust veel ülestõusnud, kus valdade ja maaomavalitsuste esitajate arvamisest lahku oleks läinud, või millest näha oleks võinud, et siin ühine kogu ei tööta.

Mitte üksi seda, et Liidu juhatus ja nõukogu otsused heatahtliliselt valdade huvides teeb, vaid otsuste tegija peab võimne olema ka nende otsuste elluviimiseks. See oleneb osa küsimuste juures Liidu vaimlisest ja ainelisest jõust, teiste juures aga keskvalitsuse ja seadusandlise kogu tahtest. Esimesed on Liidu poolt kõik teostatud ehk teostamisel, s. o. otsustele järgneb nende teostamine, teiste kohta ei saa ühtlast üldvastust anda. Kui esiteks vaadata neid küsimusi, mis on suudetud Liidu poolt valdade ja valla rahva huvides läbi viia, siis ilma, et katsuda neid kõiki üles lugeda — selleks on neid liig palju —, leiame neid terve rea: valla sissetulekuid suurendati lisa-kinnisvaramaksu läbiviimisega, isikumaksu piirid kaotati, kavatsatud tööstusemaksu kaotamise ja tulumaksu valdade osa vähendamise eelnõud võeti

Vabariigi Valitsuse poolt Liidu protesti järele tagasi ehk Riigikogu lükkas nad tagasi; end. piirituselubade asemaks makseti iga aasta Liidu algatusel välja ja lõpuks kindlustati see 1928. a. lõpul seadusega just Liidu esindaja ettepanekul; koolimajade ehituslaenu protsent alandati ja vallad jäeti maaomavalitsuste eestkostmise alt välja Liidu esindaja ettepanekul; 1928. a. maksma pandud eluvõõrad ja valdadele suurt tööd sünnitajad nõudmised riigimaksu maksjate igakuuliste nimekirjade esitamise kohta, maksudesse puutuvate algdokumentide Otsekooste Maksude Peavalitsusele saatmise kohta ja erapankade kaudu rahasaatmise keeld muudeti kõik Liidu vastuväidete peale; valdade raamatute kinnitamine anti vallaomavalitsuste enda kätte Liidu ettepanekul; tulevased maa- ja vallavolikogu valimised viiakse korruga läbi Liidu algatusel, läinud aastane liigvee kahjude arvestamiseks vastavate komisjonide loomine viidi läbi Liidu algatusel; kõrgemahinnaline viljaostu ettepanek sõjaväele sai aastate est juba algatuse Liidust jne. Kõik ei ole siiski nii läinud, kui Liit tahtnud, kõigist püüetest hoolimata. Nii on viis ja pool aastat juba järeljätmata võideldud selle eest, et vallad oma krepoteerimata maad ja hooned tagasi saaks, on esitatud seaduse eelnõusi ja ministeeriumi poolt kokkuseatud eelnõusi täiendatud, kuid kätte saada ei ole suudetud rohkem, kui et seadusega keelati nende valla varade eest mõisnikkudele tasu maksmast. Nende maade tagasi saamise eest käib võitlus aga edasi ja ka Riigivanemale seletati 5. sept. s. a. küsimuse tähtsust. Ka popsiseaduse parandamisel ei suudetud valdade maid täiel määral päästa, kuid kui kõikvõimne rahvaesitus on teisel arvamisel olnud, kui valdade õiguste kaitsja Liit, siis ei saa wiimasele etteheiteid teha, küll aga tõendada, et ta on väsimata ja järeljätmata maade ja hoonete tagasisaamise eest võidelnud. Nii on veel rida küsimusi, kus Liidu poolt ette pandud lahendus tulemata, kuid mida ükka uuesti nõutakse.

Rohkemat äratehtust ei ole olemasolevate tingimuste juures võimalik ära teha. Ja seda, mis vallad on oma ainelise seisukorra parandamiseks, õiguste suurendamiseks ja töölihtsustamiseks Liidu eestvõitlusel kätte saanud, on nad saanud ilma sendilise kuluta valdade poolt. Hoolimata

sellest, et maavalitsused Liidu kulude kandjad, ei ole töökavas vahetegemist maa ja valdade vahel, tihtigi on juhatuse koosoleku päevakord pea tervelt valdade küsimustele pühendatud, mitte üksi nüüd, vaid ka siis, kui valdade esitajad juhatuse vähemuses olid.

Seda ühemeelset ja üheõiguslist tööd saab seletada muu seas ka sellega, et poliitikutegijatel ei ole Liidus ruumi. Ja neile, kes seda vast teha tahaksid, ei meeldi see kaine ja asjalik õhkkond, mis Liidus valitseb, millest tingitud võivad olla erilised killustamise soovid.

Meie, valdade esitajad Liidu juhatuses, kinnitades, et Eesti Maaomavalitsuste Liit rahuldab valdade nõudmisi, et Liit on jõuline nende huvisid kaitsma, et lahkuminekuid üheski asjas Liidus olnud ei ole, leiame, et need vallad, kes otsusetegemises Eesti Maaomavalitsuste Liidu liikmeks astumiseks äraootavale seisukohale jäänud, võivad julgesti jaatava otsuse ära teha, seda enam, et see ühegi kuluga seotud ei ole — vallad liikmemaksu ei maksa —, et oleksime ühine pere oma õiguste ja hea-käekäigu eest võitlemises.

Paides, 5. oktoobril 1929. a.

E. Maaomavalitsuste Liidu
aseesimees:

A. E i n s e l n (Vaikna vald).

Juhatuse liikmed:

A. E i c h e n b a u m (Pattküla vald), G. P ü s s (Rakvere vald), A. A d a m b e r g (Uue-Vändra vald).

Maavalitsuste pearaamatupidajate nõupidamine 19.—21. nov.

E. Maaomavalitsuste Liidu juhatuse kutsel ilmusid kõigi 11 maavalitsuse pearaamatupidajad Tallinna, et revideerida maavalitsuste eelarvete nomenklatuuri ja raamatupidamise kodukorda. Kolme päeva intensiivse töötulemuseks Järva Maaval. pearaamatupidaja hra Orgo ja Saaremaa Maav. pearaamtup. hra Kalluse juhatusel oli mõnegi põhimõttelise küsimuse põhjalik läbiharutamine ja selle järele ka eelarve nomenklatuuris ja kodukorras paranduse tegemine. Puudutamata jäid ajapuudusel teedekapitaliga seotud küsimused, kuigi selles asjas vast kõige rohkem ja kõige suuremaid parandusi vaja teha on, et ülepääseda suurest, praeguse koosseisuga teostamata tööst.

Omavalitsused omandasid Eesti-Panga aktsiaid.

Tehtud kokkuvõtete järele on müüdnud

1118 ostjale 30.925 aktsiat. Ostjatest on 68 omavalitsust 1356 aktsiaga. Peale linna- ja maavalitsuste on ka vallavalitsused neid tellinud, mõned, näit. Vana-Antsla ja Harku vallad, tervelt 20 aktsiat, ületades tellimise suurusega isegi linna- ja maavalitsusi.

Viljandi maavolikogu koosolek 30. okt. 1929.

1930. a. t r a h t e r i m a k s u m ä ä r a m i n e.

Maavalitsuse ettepanekul määratakse maal asuvatelt kahelt restoraanilt maakonna heaks trahterimaksu kokku Kr. 3250.— aastas.

E n d. k i h e l k o n n a k o o l i h o o n e t e m ü ü g i k s l o a a n d m i n e.

Otsustatakse volitada maavalitsust kas enampakkumise teel või vabal kokkuleppel ära müüma end. Tarvastu, Pilistvere, Kolga-Jaani ja Tuhalaane kihelkonnakooli hooned ja sõlmima maaomavalitsuse nimel vastavaid ostu-müügi lepinguid. Hoonete ostu eesõigus jäetakse kohalistele vallomavalitsustele. Hoonete müügist saadud raha otsustatakse arvata maavalitsuse tagavarakapitaliks, millest võib teha kulusid kinnisvarade omandamiseks ja hoonete ostmiseks ning kapitaalremondiks.

T e e d e k a p i t a l i h e a k s 1930. a. m a k s u s t a m i s e k a v a l ä b i v a a t a m i n e.

Otsustatakse kinnitada Viljandimaal 1930. a. teedekapitali heaks kinnisvarade maksustamise kava maavalitsuselt kokku seatud kujul, mille järgi langeb iga puhtakasurubla peale teed teha kokku 1,731 j. mtr. ja läheb maksma ühe j. meetri tee tegemine 0.44 krooni või ühe puhtakasurubla kohta 0.76 krooni.

Kaubandus- ja tööstusliikudelt ettevõtelt otsustatakse võtta maavalitsuse teedekapitali heaks maksu neilt nõutava põhiärimaksu suuruses, mida nad on kohustatud ära tasuma maavalitsuse arvele Eesti Panga osakonda ärimaksuga ühel ajal. T e e t e g e m i s e k o h u s t u s e j a o t a m i n e v a l d a d e v a h e l.

Kuna 1. maist 1930. a. läheb Viljandimaal teedekapitali arvele teid ümarguselt 413 klm. ja peale selle võetakse riigimetsade teetegemise kohustuse arvel teid üle 133 klm., seega ühtekokku 546 klm., siis asus maavalitsus seisukohale, et ülejäänud osa teetegemise kohustus tuleks jaotada

valdade vahel nii, et iga vald teeks ülejäänud klassiteed naturaalkohustuse korras oma valla piirides, kusjuures selle kohustuse reguleerimiseks maavalitsus kasutaks riigimetsade arvel ülevõetud teid.

Küsimus tekitab elavaid läbirääkimisi, kusjuures selgub, et maavalitsuse seisukoht on otstarbekohane just selles mõttes, et vallad üksteise võidu uute teede ülevõtmise soovidega ei liialdaks selle tagamõttega, et mitte väljaspoole oma valla piire ei tuleks minna teid tegema.

Ühinedes maavalitsuse seisukohaga, maavolikogu otsustab jagada naturaalkohustuse alusel korraspeetavad klassiteed Viljandimaal valdade vahel maavalitsuselt esitatud põhimõtete ja kavade kohaselt, nii et iga vald hoiaks teid korras oma administratiivpiirides. Ühtlasi tehakse maavalitsusele ülesandeks selle otsuse elluviimine.

Uue maavolikogu liikmete arv

määratakse kindlaks eelolevateks maavolikogu valimisteks 15 peale, vastavalt maaelanikkude arvule.

Tervishoiu nõukogu kodule

kinnitatakse maavalitsuselt esitatud kujul. Eesti Panga aktsiate omandamine.

Omavalitsuste osavõtt Eesti Panga juhtimisest tunnistatakse tarvilikuks ja otsustatakse osta maavalitsusele esialgu 10 Eesti Panga aktsiat.

Petseri maavolikogu koosolek 29.—31. oktoobril 1929 a.

Päevakorras 18 küsimust. Tähtsamad neist:

Uue maavolikogu liigete

arv määratakse 15 peale kindlaks.

Petserimaa vapi küsimus.

Võetakse vastu Petserimaa vapp ja Petseri maavalitsuse pitsar, nende kirjeldus ja tarvitamise määrus, vastavalt maavalitsuse poolt ettepanud kavade ja joonistustele. Petserimaa vapp kujutab kahte ossa jagatud kilpi, mille vasakul poolel kuld koobas sinisel põhjal ja paremal poolel — kannel hõbedasel põhjal. Koobas — Petserimaa nimetuse ja kannel — kogutud arvurikaste rahvalaulude embleemina.

Valdade piiri muutmises

otsustatakse tagajärjeta jätta Kaitseminis-

teeriumi ettepanek ministeeriumile kuuluva maa-ala ühe valla territooriumi alla viimise kohta.

Ehitus-sundmäärus

tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Petserimaal võetakse vastu maavalitsuse poolt ettepanud kujul. Sundmäärus näeb ette uute ehituste kaugust üksteisest ja korraldab hoonete ehitusviisi.

Sundmäärus linadega kauplemise aja

kohta Petserimaal tekitab pikemaaid vaie-lusi, kuid siiski võetakse rõhuva enamusega vastu maavalitsuse poolt ettepanud kujul. Sundmäärus näeb ette peaaesjalikult linamüügi keeldu pimedal ajal ja on ellukutsutud vajadusest linavõltsimisele piiri panna.

1929/30 a. aruanne

võetakse vastu üldise bilansiga Kr. 536.249.45. Koosolekul märgitakse ära eelarve täiel määral täitmata jätmise mõnel alal ja suurenenud maksuvõlg elanikkudelt.

Teedekapitali 1930/31 a. eelarve

võetakse vastu tasakaalus 132.141 krooni peale. Eelarve järele tulevaks aastaks on ettenähtud 2 uut teemeistri kohta ja 3 uue teehöövli tegevus. Samuti nähtakse ette teede korrashoiu ülevõtmist 169 kilomeetri ulatusel teedekapitali arvele 1. aprillist 1930 a. Ühtlasi võetakse volikogu poolt ka vastu vastav teede võrk.

Endiste semstvo- ja kihelkonna koolide

küsimuses otsustab volikogu endised semstvo koolihooned Tailovo, Golovino, Belska ja Patškovka külades Petseri vallavalitsuse valdamisele anda, tingimusega, et hooned korrashoitud saaks ja ainult koolide alla tarvitatud. Samuti otsustatakse ülevõtmata jätta seisuste kaotamise seaduse alusel Irboska Nikolai kiriku nõukogult hoone, kus omal ajal üks Irboska algkoolidest asunud.

Nakkushaiguste hoone ehitamise

küsimuses Petseri haigemaja juurde tehakse maavalitsusele ülesandeks vastavalt krediiti nõutada ja hoone püstitamisele asuda. Eelarve järele läheks hoone maksma 20.955 krooni.

Ehitus-teede osakonna ümbernimetamine teede osakonnaks vastavalt Teedeministeriumi ettepanekule otsustatakse eitavalt, arvesse võttes, et vastav maavalitsuse kodule, mis ka osakondade nimetused äramääratud, on volikogu poolt vastuvõetud

ja ka osakondade tegevuse järele otstarbekohane.

Uute restoraanide avamise palved jäetakse ilma vaielusteta ja üksmeelselt tagajärjeta.

Trahterimaksu üldsummaks

1930 a. peale määratakse 2000 krooni.

Esimine karske vald Järvamaal.

Esna vallavolikogu otsusega on kogu valla piirides alkoholiliste jookidega kauplemine keelatud. Vallavolikogu poolt ühelegi viinamüüjale luba ei antud ega anta ka edaspidi. Eelnimetatud otsus on tehtud 13 häälega poolt ja 5 vastuseisemisel. Müügikeeldu põhjendab volikogu asjaoluga, et viinajoomine valla elanikkudele rohkem kahju toob, kui võib tuua vallavalitsusele kasu.

Esna on ainukeseks karskeks vallaks Järvamaal.

IV linnade ja alevite perekonnaseisumetnikkude nõupidamine.

Töö ühtlustamiseks, ning mõningate tekkinud küsimuste ühiseks arutamiseks ja lahendamiseks linnade ja alevite perekonnaseisumetnikel seni on olnud juba neli omavahelist nõupidamist. Osavõtt sellaseist nõupidamisist alati on olnud elav. Ja kuna arutusel on olnud igakord hulk igasuguseid küsimusi, siis on see ilmseks tõenduseks, et sellasel koosolekul töö ühtlustamise ja perekonnaseisumetniku töö edukuse peale on määrav mõju. Käesoleval aastal üldist nõupidamist peeti Pärnus.

Asudes päevakorra juurde, kõige esmalt kuulati ära kaks referaati. Esimese referaadi „Perekonnaseisuseadusi välismaal ja nende erinevusi meie perekonnaseisuseadusest“ kandis ette Tallinna linna perekonnaseisumetnik R. Valter ja teise referaadi „Välismaalaste abiellumisest Eestis ja Eesti kodanikkude abiellumisest väljamaal“ — Tallinna linna perekonnaseisumetnik V. Avesson.

Teine referaat tekitas pikemaid mõtetevahetusi, niihästi abiellumisvõimetunnistuse andmise suhtes, kui ka perekonnakirjade korraldamises neile Eesti kodanikele, kes oma perekonnaseisumuuteid registreerivad välismaal.

Peale asja mitmekülgset arutamist võeti vastu kaks järgnevat resolutsiooni: „IV linnade ja alevite perekonnaseisumetnikkude päev arvestades seega, et välisriikides perekonnaseisumuuteid registreerivad

asutised nõuavad abiellumisvõimetõendusi, avaldab soovi, et Kohtu- ja Siseministeerium töötaks välja ja paneks maksma juhised, mille alusel sünniks eelnimetatud tunnistuste andmine ja arvestades sellega, et Eesti kodanikkude välismaal registreeritavad perekonnaseisumuuted jäävad teadmatuks nende kodanikkude perekonnakirju pidavale perekonnaseisumetile, avaldab soovi, et Kohtu- ja Siseministeerium astuks välisriikidega samasesse kokkuleppelisesse vahekorda informatsiooni saamiseks Eesti kodanikkude perekonnaseisumuudete registreerimisest välismaal, nagu see seni on teostunud Rootsiaga“.

Pikemalt võeti sõna liikumise ja elukoha muutmise seaduse kohta. Praegu liikvel olevad isikutunnistused suuremalt jaolt on puudulikud ja vigased. Enamjagu vigu on kas nime kirjutusviisis või sünniajas. Need andmed on aga olulisema tähtsusega ja juhtumil kui nad pole õiged, isikutunnistus kaotab oma väärtuse. Kuna uusi tunnistusi võidakse anda välja ainult perekonnaregistri alusel, siis selle seaduse maksmapanemiseks edeneks kiiresti perekonnakirjade sisseseadmine suurema hulga kodanikele ja senised vigased isikutunnistused kaoks liikvelt.

Seni aga kuni eelnimetatud seadus pole pandud maksma, isikutunnistusi tuleks anda välja ainult perekonnaseisutunnistuse alusel, kusjuures isikutunnistuse andmisel või selle vahetamisel tunnistusse tuleks märkida ka koht, kus peetakse isiku perekonnakirju. Praegune kord võimaldab ühele isikule perekonnakirjade korraldamist mitmes omavalitsuses.

Valusamaks küsimuseks on ka matmispaikade küsimus. Matmispaikade seadusega senised matmispaigad kuulutati küll avalikkudeks, kuid tegelikult pole nad seda mitte. Koosolijate poolt tehti teatavaks rida juhtumeid, kus isik vaatamata sellele, et tal mõne koguduse kalmistul ostetud matmispaik, ei saa siiski seda kasutada, kui ta surmajuhtumi registreerinud omavalitsuses ja ei soovi vaimulikku talitust. Arvestades eeltooduga koosolek otsustas esineda Linnade Liidu kaudu Kohtu- ja Siseministeeriumi ees sooviavaldusega, et ümbertöötamisel olev matmispaikade seadus saaks vastavalt täiendatud nende kodanikkude huvides, kes ei soovi vaimulikku talitust nii, et neil ei pruugiks minna vaimuliku juurde matmispaiga saamiseks“.

Koosolekul tekkis hulk küsimusi, millest mitmed juba varemalt olid olnud kõne all

ja nende kohta võetud seisukoht, kuid et olukord paljudes küsimustes jätab veel soovida, siis võeti vastu rida sooviavaldusi, mille täitmise kõrvaldaks hulga puudusi. Vastuvõetud sooviavaldusist on tähtsamad: 1) perekonnaseisuametnikud-vaimulikud võivad välja anda tunnistusi perekonnamuudatuste üle kuni 1. juunini 1926 a. peetavatest meetrikaraamatutest, 2) peale selle tähtaja antaks tunnistusi välja raamatute põhjal, mis peetakse perekonnaseisuseaduse alusel ja 3) isikute üle, kelle tarvis on sisse seatud perekonnakiriad, on maksvad tunnistused, mis on välja antud perekonnaregistri põhjal, 4) on isikul juba perekonnakiri avatud ja kui järgmist perekonnaseisumuudatust registreerib mõni teine perekonnaseisuametnik, siis ei tohi mitte isikutunnistuse järele käia, vaid on tarvis nõuda tunnistust, mis on välja antud perekonnakirju peetava perekonnaseisuametniku poolt, 5) et kohtud saadaksid abielulahutuse otsuse ärakirjad vastavale perekonnaseisuametnikule, kus perekonnakirju peetakse, sel juhtumisel, kui abielu

oli registreeritud väljaspool Eesti Vabariiki.

Elavalt vahetati mõtteid personaalraamatuid väljavõtete nõutamise asjus. Leiti, et kuigi praegused määrused võimaldavad nõutada väljavõtteid ka ametlikult, ilma, et tarvitseks lisada juurde nõutamiskuiusid, siiski raske on seda teostada, kuna suurem osa vaimulikke n. ü. „ametlikule nõutamisele“ ei reageeri, vaid vastavad alles siis, kui on saadetud tarvilikud kulud. Et sellane seisukord on ebaloomulik ja takistab töö korralduse arenemist, avaldati soovi, et 1) Kohtu- ja Siseministeerium teeks korralduse vaimulikkudele, et ametiasutuste poolt nõutavad kirjad saaksid nende poolt vastuvaidlemata korras välja saadetud ja 2) et personaalraamatuid tehtud väljavõtete eest võetav maks võetaks revideerimisele põhjusel, et see on liiga kõrge.

Lõpuks avaldati veel soovi, et ministeerium töötaks välja uued protokollide ja perekonnaseisutunnistuste formulaarid, kuna senised on osutunud väga ebaotstarbekasteks.

V. A.

Küsimused ja vastused.

Küsimus nr. 51. Talukoha eelmüügi lepingu tempelmaksustamisest.

Vallavolikogu müüs avalikul suusõnalisel enampakkumisel Siseministeeriumi loal ära vallale kuuluva talu. Vastavas protokollis on kirjeldud pakkumise käik, mis ühtlasi moodustab ostu-müügi lepingu kõrgema hinna pakkujaga.

Päris ostumüügi leping tuleb teha kinnistusjaoskonnas ostja ja vallavoliniku vahel.

Kas peab nüüd esialgne, protokolli ülesvõetud ostu-müük, tempelmaksustama või mitte, silmaspidades, et vormilik ostu-müügi leping kinnistusjaoskonnas omakorda tempelmaksustamisele kuulub.

— k k —

Vastus:

Ei kuulu tempelmaksustamisele, kui protokollil alusel sõlmitakse tempelmaksustatud leping ühe kuu jooksul (Tempelmaksu seadus § 3 ja tariifi nr. 37 viimane lõige. Otsekohaste Maksude Peav. seletus 1928 a. nr. 956 g. v. Rostlaviev ja Grünthal, Tempelmaksu seadus, lnh. 132).

Küsimus nr. 52. Pikalaenu pangast laenu saamise avalduste lisade tempelmaksustamisest.

Kas on õiglane tempelmaksustada pikalaenu Pangale ehk tema volinikule laenusaaamise asjus esitatavaid avalduste lisasid, ärakirjade ja allkirjade tõestusi, kuna Pikalaenu Panga volinik E. Panga Tartu osakonna juures nõuab nende tempelmaksustamist?

Tempelmaksu seadus § 4 punkt. 13, tarif nr. 2 pn. 2, nr. 11. A pn. 3 ja nr. 11. 13. pn. 3 järel peaks sarnased tempelmaksustusest vabad olema.

H.

Vastus:

Ei kuulu tempelmaksustamise alla.

Küsimus nr. 53. Piirivalve kordonite maja raamatute pidamisest.

Palun teatada, kas piirivalve kordonide kohta on maksev Siseministri määrus majaraamatute pidamise kohta, liiategi kui seal elavad piirivalvurite perekonnaliikmed? Teatavasti ei registreeri kasarmutes asuvad väeosad endid adresslauas. Kuidas tuleks registreerida piirivalve kordonis elutsevad isikuid.

Vallasekredär.

Vastus:

Vaata „Maaomavalitsus“ nr. 13 — 1927 a., küsimus nr. 33, lehk. 254.

Vallasekretäri abilise

kohta soovib kuue aastase vallakantselei ametniku praktikaga meesterahvas, kes pikemat aega iseseisvalt vallakantselei tööd juhtinud. Pakkumised saata: N. Russ, Torgu p. a. Saaremaal.

Teie kinnitate

oma liikumata ja liikuvat varandust
tuleõnnetuse vastu

kõige soodsamatel tingimustel

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A./S.

„OMA“

mis on omavalitsuste ühine kinnitusettevõtte ning mille tegevusest saadud tulud omavalitsuste kaudu rahvale tagasi lähevad.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid üle Kr. 368.000.—.

Seltsi juhatus: Tartus, Riia tän. 41, oma majas, kõnetr. üldine 3-44- juhatus 5-62.

Peaagntuur: Tallinn, Harju tn. 48, kõnetr. 18-58.

Agendid kõigil pool.

Sundnormide kogu maaomavalitsuse kohta

26. vihk

on ilmunud.

Kõik seni ilmunud vihud on saada E. Maaomavalitsuste Liidult Tallinn, S. Roosikrantsi Nr. 12.

Hind: 26 vihku 16 90 s., 10 vihku 6 50 s., 5 vihku 3.25 s., 1 vihk 75 s.

25 ja 50 sendilised

perekonnaseisu kantseleimargid

ilmusid teises trükis ja on jälle E. Maaomavalitsuste Liidult saada hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Kõigile kodanikkudele

eriti aga omavalitsustegelastele tarviline käsiraamat, taskuraamat ja
1930 a. kalender

Omavalitsustegelase

Kalender 1930.

teine aastakäik

ilmub lähemal päeval eelmises numbris avaldatud sisuga. Tellimiste vastuvõtmine on avatud. Vastuvõetakse ainult kindlaid tellimisi, köidet ära tähendades.

Et hõlbustada selle, esimese aastakäigu järele tarvilikuks tunnistatud, käsiraamatu levimist, on väljaandja poolt kalendri hinnas püütud omavalitsustele võimalikult vastu tulla. Kalendri hind on:

Presspaan kõide:

Väljaandjalt tellides ühes saatekuludega 1.20 senti eks.; 10 ehk rohkem eksemplare korraga à 1 kr. eks. Raamatukauplustest ostes 1.25 senti.

Kuld nahaimitatsioon kõide kahe taskuga:

Väljaandjalt tellides ühes saatekuluga 1.75 senti eks.; 10 ehk rohkem eksemplare korraga à 1.50 s. eks. Raamatukauplustest ostes 2 kr. eks.

Tellimise ja rahasaatmise aadress: E. Maaomavalitsuste Liit, Tallinn, Suur Roosikrantsi 12.

Tellimiste raha võib saata ka E. P. Tallinna osakonda jooksev arve Nr. 609 ehk Liidu jooksvale arvele Eesti Rahvapängas.